

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖS KORUPCIJOS PREVENCIJOS KOMISIJA

VALSTYBĖS KONTROLĖS VEIKLOS SRIČIŲ, KURIOSE EGZISTUOJA DIDELĖ KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖ, NUSTATYMO IR VERTINIMO ATASKAITA

2018 m. rugsėjo 24 d. Nr. Y2D-73

Vilnius

I. ĮVADINĖ DALIS

Valstybės kontrolieriaus 2017 m. sausio 10 d. įsakymu Nr. V-10 sudaryta Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės korupcijos prevencijos komisija (toliau – Komisija), vadovaudamasi aktualių redakcijų Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymu, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. 1601 patvirtinta Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarka ir Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. 2-170 patvirtintomis Valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijomis, nustatė Valstybės kontrolės veiklos sričių atitiktį Korupcijos prevencijos įstatymo 6 str. 4 d. nurodytiems kriterijams ir įvertino sritis, kuriose pagal nurodytus kriterijus gali egzistuoti didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė.

Ataskaita parengta remiantis Komisijos atliktais išsamiais visų institucijos veiklos sričių (veiklos procesų), nustatytų Valstybės kontrolės vidaus teisės aktuose, vertinimais, taip pat naudojantis Valstybės kontrolėje įdiegtos kokybės vadybos sistemos vidaus kokybės audito rezultatais, kuriais vadovaujantis siekiama nuolat analizuoti ir gerinti sistemos rezultatyvumą, tinkamai įgyvendinti priimtus kokybės vadybos sistemos vidinių ir išorinių teisės aktų ir standartų reikalavimus.

Vertinimo laikotarpis: 2017-07-01–2018-06-30.

II. VALSTYBĖS KONTROLĖS VEIKLOS SRIČIŲ ATITIKTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS KORUPCIJOS PREVENCIJOS ĮSTATYME NURODYTIEMS KRITERIJAMS

Valstybės kontrolės įgaliojimai įtvirtinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos 134 str.: Valstybės kontrolė prižiūri, ar teisėtai valdomas ir naudojamas valstybės turtas ir kaip vykdomas valstybės biudžetas. Pagal Konstitucijos 133 str. Valstybės kontrolės sistemą ir įgaliojimus nustato įstatymas.

Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymo (toliau – Įstatymas) 2 str. 4 d. nustatyta, kad Valstybės kontrolė – institucija, atliekanti valstybinį auditą ir biudžeto politikos kontrolę. Šio įstatymo 3

str. 1 d. įtvirtinta, kad Valstybės kontrolė yra Seimui atskaitinga aukščiausioji valstybinio audito institucija. Įstatymo 9 str. nustatyta įstaigos kompetencija taip pat siejama išimtinai su valstybiniu auditu, biudžeto politikos kontrolės institucijos funkcijomis, vykdomomis pagal Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstitucinį įstatymą, ir jų rezultatų teikimu Lietuvos Respublikos Seimui.

Valstybės kontrolėje įdiegta ir valstybės kontrolieriaus 2015 m. sausio 19 d. įsakymu Nr. V-5 patvirtinta kokybės vadybos sistema, patvirtinta Kokybės politika (valstybės kontrolieriaus 2018 m. vasario 26 d. įsakymu Nr. V-98 „Dėl valstybės kontrolieriaus 2015 m. sausio 19 d. įsakymo Nr. V-5 „Dėl kokybės vadybos sistemos“ pakeitimo“ Kokybės vadovas pripažintas netekusiu galios), taip pat paskirtas vadovybės atstovas kokybei, prižiūrintis ir koordinuojantis kokybės vadybos sistemos veiklą. 2015 m. kovo mėn. kokybės vadybos sistema sertifikuota pagal ISO 9001:2008 standarto, 2018 m. kovo 17 d. – resertifikuota pagal ISO 9001:2015 standarto reikalavimus. Sertifikatai patvirtina, kad Valstybės kontrolės veikla yra aiškiai apibrėžta ir vykdoma pagal nustatytus reikalavimus. Įdiegtą kokybės vadybos sistemą vertinant korupcijos prevencijos užtikrinimo aspektu, pažymėtina, kad:

– institucijoje įdiegta kokybės vadybos sistema skatina Valstybės kontrolės darbuotojus: nuolat analizuoti ir teikiant siūlymus gerinti savo veiklos ir kokybės vadybos sistemos rezultatyvumą; įgyvendinti priisiimus šios sistemos reikalavimus; tinkamai įgyvendinti vidinių ir išorinių teisės aktų ir standartų reikalavimus. Šiems tikslams pasiekti institucijos vidiniame tinklalapyje sukurta priemonė, skirta neatitiktims (neatitiktimi laikoma proceso eigos ar veiklos neatitiktis nustatytiems reikalavimams), incidentams (incidentu laikomas įvykis, turintis ar galintis turėti neigiamų pasekmių institucijos veiklai) ar institucijos veiklos tobulinimo pasiūlymams fiksuoti;

– institucijoje iš anksto suplanuotais laiko tarpais vidaus kokybės audito grupė atlieka sistemingus, nepriklausomus vidaus kokybės auditus, kurių metu vertinama, ar Valstybės kontrolės kokybės vadybos sistema atitinka ISO 9001:2008 standarto, nuo 2018 m. kovo 17 d. – ISO 9001:2015 standarto reikalavimus, planuotas priemones ir kitus institucijos nusistatytus reikalavimus, ar kokybės vadybos sistema yra rezultatyviai įgyvendinama ir prižiūrima.

Valstybės kontrolierius 2017 m. sausio 10 d. įsakymu Nr. V-10 sudarė Korupcijos prevencijos komisiją ir įpareigojo ją pagal kompetenciją koordinuoti Valstybės kontrolės veiklas korupcijos prevencijos srityje, nustatyti prioritетines veiklos, šalinančios korupcijos priežastis, kryptis, užtikrinti nuoseklų priemonių, didinančių korupcijos prevencijos veiksmingumą, įgyvendinimą, kurti ir palaikyti korupcijai atsparią aplinką institucijoje. Siekiant sustiprinti ir užtikrinti efektyvų šios komisijos darbą, jos nariams paskirstyta asmeninė atsakomybė pagal komisijos vykdomas funkcijas: institucijos planavimo dokumentų ir metinio veiklos plano koordinavimas ir priežiūra; šalies ir užsienio valstybių korupcijos prevencijos gerosios praktikos sklaida; Specialiųjų tyrimų tarnybos metodinės rekomendacijos; su korupcijos prevencija ir

antikorupciniu švietimu susiję institucijos renginiai; visuomenės informavimas apie Valstybės kontrolės veiklą kovojant su korupcija; audito informacijos dokumentavimo priežiūra.

Komisija, vertindama institucijos veiklos sritis, rėmėsi valstybės kontrolieriaus 2018 m. vasario 26 d. įsakymu Nr. V-98 „Dėl valstybės kontrolieriaus 2015 m. sausio 19 d. įsakymo Nr. V-5 „Dėl kokybės vadybos sistemos“ pakeitimo“ patvirtintu Valstybės kontrolės sričių / procesų sąrašu, kuriame institucijos veikla suskirstyta į tris pagrindinius blokus (sritis):

Sritis / procesai	Procesų valdytojas
Vadovavimo procesai	
1. Veiklos planavimas	Audito plėtros departamento Strateginio planavimo ir analizės skyriaus vedėjas
2. Vidaus auditas	Vidaus audito skyriaus vedėjas
Pagrindiniai procesai	
3. Valstybinis auditas	Audito plėtros departamento Audito kokybės užtikrinimo skyriaus vedėjas
4. ES investicijų auditas	Europos Sąjungos investicijų audito departamento direktoriaus pavaduotojas
5. Fiskalinės drausmės priežiūra	Biudžeto politikos stebėsenos departamento direktorius
Palaikomieji procesai	
6. Personalo valdymas ir ugdymas	Personalo skyriaus vedėjas
7. Informacinių technologijų valdymas	Bendrijų reikalų departamento Informacinių technologijų skyriaus vedėjas
8. Informacijos valdymas	Bendrijų reikalų departamento Informacijos skyriaus vedėjas
9. Materialinių išteklių valdymas	Bendrijų reikalų departamento direktorius
10. Reputacijos valdymas	Audito plėtros departamento direktoriaus pavaduotojas

Komisija, atsižvelgdama į nurodytą teisinį įstaigos veiklos reguliavimą ir veiklos specifiką, nustatė minėtų veiklos sričių atitiktį Korupcijos prevencijos įstatymo (toliau – KPI) 6 str. 4 d. nurodytiems kriterijams:

1. Vadovavimo procesai

Šioje veiklos srityje apibrėžti procesai – veiklos planavimas, monitoringas (panaikintas valstybės kontrolieriaus 2018 m. vasario 26 d. įsakymu Nr. V-98 „Dėl valstybės kontrolieriaus 2015 m. sausio 19 d. įsakymo Nr. V-5 „Dėl kokybės vadybos sistemos“ pakeitimo“) ir vidaus auditas – atitinka KPI 6 str. 4 d. 2 ir 5 p. nurodytus vertinimo kriterijus: **„Pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas“** ir **„Daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo“**.

2. Pagrindiniai procesai

Šioje veiklos srityje apibrėžti procesai – valstybinis auditas, Europos Sąjungos investicijų auditas ir fiskalinės drausmės priežiūra – atitinka KPI 6 str. 4 d. 2, 5 ir 6 p. nurodytus vertinimo kriterijus: „**Pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas**“; „**Daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo**“ ir „**Naudojama valstybės ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija**“.

3. Palaikomieji procesai

Šioje veiklos srityje apibrėžti procesai – reputacijos valdymas (įsteigtas valstybės kontrolieriaus 2018 m. vasario 26 d. įsakymu Nr. V-98 „Dėl valstybės kontrolieriaus 2015 m. sausio 19 d. įsakymo Nr. V-5 „Dėl kokybės vadybos sistemos“ pakeitimo“), personalo valdymas ir ugdymas, informacinių technologijų valdymas, dokumentų valdymas (buvęs informacijos valdymas, pervadintas valstybės kontrolieriaus 2018 m. vasario 26 d. įsakymu Nr. V-98 „Dėl valstybės kontrolieriaus 2015 m. sausio 19 d. įsakymo Nr. V-5 „Dėl kokybės vadybos sistemos“ pakeitimo“), finansinių išteklių valdymas (panaikintas valstybės kontrolieriaus 2018 m. vasario 26 d. įsakymu Nr. V-98 „Dėl valstybės kontrolieriaus 2015 m. sausio 19 d. įsakymo Nr. V-5 „Dėl kokybės vadybos sistemos“ pakeitimo“), materialinių išteklių valdymas, komunikacijos valdymas (tapo reputacijos valdymo proceso subprocesu valstybės kontrolieriaus 2018 m. vasario 26 d. įsakymu Nr. V-98 „Dėl valstybės kontrolieriaus 2015 m. sausio 19 d. įsakymo Nr. V-5 „Dėl kokybės vadybos sistemos“ pakeitimo“), tarptautinių ryšių palaikymas (tapo reputacijos valdymo proceso subprocesu valstybės kontrolieriaus 2018 m. vasario 26 d. įsakymu Nr. V-98 „Dėl valstybės kontrolieriaus 2015 m. sausio 19 d. įsakymo Nr. V-5 „Dėl kokybės vadybos sistemos“ pakeitimo“) ir teisinės konsultacijos (panaikintas valstybės kontrolieriaus 2018 m. vasario 26 d. įsakymu Nr. V-98 „Dėl valstybės kontrolieriaus 2015 m. sausio 19 d. įsakymo Nr. V-5 „Dėl kokybės vadybos sistemos“ pakeitimo“) – atitinka KPI 6 str. 4 d. 5 p. nurodytą vertinimo kriterijų „**Daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo**“.

Kiti KPI 6 str. 4 d. 1, 3, 4 ir 7 punktuose nurodyti kriterijai – „Padaryta korupcinio pobūdžio nusikalstama veika“, „Atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti“, „Veikla yra susijusi su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu“ ir „Anksčiau atlikus korupcijos rizikos analizę, buvo nustatyta veiklos trūkumų“ – Valstybės kontrolės veiklos sritims nebūdingi ir vertinimui atlikti netaikytini, nes:

1. Analizuotu laikotarpiu Valstybės kontrolės darbuotojų nebuvo patraukta baudžiamojon atsakomybėn už padarytas korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas.

2. Struktūrinių padalinių ir valstybės tarnautojų uždaviniai ir funkcijos išsamiai reglamentuoti padalinių nuostatuose ir pareigybių aprašymuose, sprendimų priėmimo procedūros, principai, kriterijai ir terminai įtvirtinti Valstybinio audito reikalavimuose ir atitinkamuose audito vadovuose (Finansinio ir teisėtumo audito vadovas, patvirtintas valstybės kontrolieriaus 2005 m. spalio

12 d. įsakymu Nr. V-125; Veiklos audito vadovas, patvirtintas valstybės kontrolieriaus 2010 m. kovo 8 d. įsakymu Nr. V-51; Valstybinių auditų kokybės užtikrinimo vadovas, patvirtintas valstybės kontrolieriaus 2016 m. kovo 9 d. įsakymu Nr. V-49; 2014–2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programos audito institucijos procedūrų vadovas, 2016 m. spalio 27 d. patvirtintas 8-ojo audito departamento (dabartinio Europos Sąjungos investicijų audito departamento) Metodikos tarybos; Fiskalinės drausmės stebėsenos procedūrų vadovas, 2017 m. gruodžio mėn. parengtas Biudžeto politikos departamento ir paskelbtas Valstybės kontrolės intranete (aktualios redakcijos).

3. Institucijos veikla nesusijusi su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu¹.

4. Veiklos trūkumų, anksčiau atliekant korupcijos rizikos analizę, nebuvo nustatyta.

III. VALSTYBĖS KONTROLĖS VEIKLOS SRIČIŲ, KURIOS ATITINKA KORUPCIJOS PREVENCIJOS ĮSTATYMO 6 STRAIPSNIO 3 DALYJE NURODYTUS KRITERIJUS, VERTINIMAS

1. Vadovavimo procesai (pagal KPI 6 str. 4 d. 2 ir 5 punktuose nurodytus kriterijus: „Pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas“ ir „Daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo“).

Konstitucinė Valstybės kontrolės pareiga – prižiūrėti, ar teisėtai valdomas ir naudojamas valstybės turtas ir kaip vykdomas valstybės biudžetas. Ši pareiga įgyvendinama atliekant nepriklausomą valstybinį auditą ir vykdant biudžeto politikos kontrolės institucijos funkcijas. Valstybės kontrolės veikla grindžiama nepriklausomumo, teisėtumo, viešumo, neutralumo ir profesionalumo principais.

Vadovavimo procesai vykdomi pagal Valstybės kontrolės įstatymu nustatytas valstybės kontrolieriaus, jo pavaduotojų ir struktūrinių padalinių vadovų kompetencijas.

Pagrindiniai Valstybės kontrolės veiklos planavimo dokumentai²:

- 2018–2020 m. strateginis veiklos planas;
- Aukščiausiosios audito institucijos strategija 2016–2020 m.;
- 2015–2020 m. informacinių technologijų strategija;
- 2017 ir 2018 m. veiklos planai;
- 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos audito strategija.

Siekiant tobulinti Valstybės kontrolės strateginį planavimą ir veiklos rizikos valdymą, valstybės kontrolierius 2008 m. rugpjūčio 29 d. įsakymu Nr. V-189 sudarė Strateginio planavimo ir veiklos rizikos valdymo komisiją, kuri padeda vadovui priimti efektyvius strateginius sprendimus,

¹ Atsižvelgiant į tai, kad Valstybės kontrolė naudoja kitas poveikio priemones, nesinaudoja Valstybės kontrolės įstatymo 12 str. 1 d. ir Administracinių nusižengimų kodekso 589 str. 11 p. suteiktais įgaliojimais ir nesurašo administracinių nusižengimų protokolų.

² Išsamesnė informacija <http://www.vkontrole.lt/page.aspx?id=7>.

valdyti institucijos strategines rizikas, tobulinti veiklą ir atlieka veiklos stebėseną. Vadovaudamasi Valstybės kontrolės veiklos rizikos valdymo metodika, minėta komisija kasmet organizuoja visų Valstybės kontrolės procesų veiklos rizikos vertinimą. Remdamasi atlikto rizikos vertinimo rezultatais, Strateginio planavimo ir veiklos rizikos valdymo komisija kartu su visų procesų valdytojais nustato reikšmingiausių rizikų valdymo priemonės.

Siekiant efektyviai atlikti pavestas funkcijas, kiekvienų metų darbų mastas nustatomas valstybės kontrolieriaus tvirtinamame metiniame institucijos veiklos plane, kuris apima:

- valstybinio audito programą, sudarytą iš įstatymais ir kitais teisės aktais pavestų atlikti auditų ir strateginio tyrimo ir veiklos rizikų šalyje vertinimo metu įvardytų valstybinių auditų;
- auditus, vykdant Europos Sąjungos fondų investicijų audito institucijos funkcijas;
- išvadas, vykdant biudžeto politikos kontrolės institucijos funkcijas;
- kitus darbus, skatinant teigiamą ir veiksmingą poveikį į rezultatus ir visuomenės poreikius orientuotam valdymui.

Institucijos veiklos planas sudaromas taip, kad būtų įgyvendintos visos įstatymais ir kitais teisės aktais Valstybės kontrolei pavestos funkcijos ir apimtos rizikingiausios viešojo sektoriaus veiklos sritys. Valstybiniai auditai į metinį institucijos veiklos planą įtraukiami atsižvelgus į jų svarbą siekiant valstybės strateginių tikslų ir rodiklių, įvertinus valdomų lėšų ir turto dydžiui galinčios kilti rizikos mastą, išgirdus Seimo komitetų ir kitų viešojo sektoriaus institucijų, akademinės visuomenės pasiūlymus, nevyriausybinių organizacijų įvardijamas problemas, atsižvelgus į rizikos aktualumą ir galimybes ją išnagrinėti, taikant profesinį vertinimą.

Pažymėtina, kad kiekvieno metinės veiklos ciklo pradžioje išskirtinis dėmesys skiriamas procedūroms, užtikrinančioms, kad būtų laikomasi institucijos darbuotojų profesinės etikos, viešųjų ir privačių interesų derinimo, konfidencialumo ir nešališkumo reikalavimų (žr. „Pagrindiniai procesai“).

Valstybės kontrolieriaus 2011 m. lapkričio 11 d. įsakymu Nr. V-315 patvirtintas Valstybės kontrolės struktūrinių padalinių (neatliekančių auditų) veiklos planavimo ir atsiskaitymo tvarkos aprašas reglamentuoja tokių padalinių metinių veiklos planų sudarymo ir atsiskaitymo už jų įgyvendinimą tvarką.

Vadovavimo procesui svarbi nuolat veikianti valstybės kontrolieriaus patariamoji institucija – Valstybės kontrolės taryba, kuri pateikia kolegialią nuomonę svarbiausiais, strateginiais ir kitais veiklos klausimais.

Siekiant nuosekliai koordinuoti vadovavimo procesą ir atlikti stebėseną, svarbu reguliariai palaikyti visų struktūrinių padalinių vadovų bendradarbiavimą ir aiškia, laiku vykstančią tarpusavio komunikaciją. Siekiant užtikrinti pakankamą komunikacinę sklaidą padalinių lygmeniu, kiekvieną ketvirtadienį vykstančios Atstovų sueigos – pagrindinių aukščiausiosios audito institucijos bendruomenės grupių (vadovybė, direktoriai, audito grupių vadovai, Organizacinės kultūros tarybos,

Darbo tarybos atstovai ir kt.) atstovų kas savaitinės sueigos – posėdžiuose Valstybės kontrolės vadovybė, padalinių vadovai ir bendruomenės grupių atstovai susitinka aptarti tiek einamųjų, tiek kitų esminių Valstybės kontrolės veiklos klausimų (priklausomai nuo svarstomos problematikos, gali būti taikoma ir išplėstinio posėdžio forma, kada tam tikrus klausimus pristatyti kviečiami ir kiti Valstybės kontrolės darbuotojai). Posėdžiai yra tiesiogiai transliuojami visiems Valstybės kontrolės darbuotojams intraneto ryšiu, taip pat šių posėdžių įrašai archyvuojami visiems institucijos darbuotojams prieinamoje intraneto vietoje.

Valstybės kontrolėje veikia vidaus audito tarnyba – įsteigtas Vidaus audito skyrius (toliau – VAS). Strateginis VAS veiklos planas rengiamas atsižvelgiant į Valstybės kontrolės strateginius veiklos tikslus, analizuojant ir įvertinant VAS aplinką ir išteklius, audito visumą, vidaus audito poreikį. Priklausomai nuo vidaus audito tikslo, VAS pagal parengtą programą vertina atitinkamos vidaus kontrolės sistemos dalies funkcionavimą ir rizikos valdymą:

- tikrina ir vertina sukurtas vidaus kontrolės procedūras, siekdamas nustatyti, ar laikomasi strateginių arba kitų veiklos planų, procedūrų, įstatymų, kitų norminių teisės aktų ir sutarčių, turinčių įtakos jo veiklai;

- tikrina, ar informacija apie finansinę ir ūkinę veiklą yra patikima ir išsami, vertina būdus, kaip renkama, analizuojama, klasifikuojama ir skelbiama tokia informacija;

- tikrina ir vertina, ar valstybės turtas, Valstybės kontrolės valdomas patikėjimo teise, naudojamas ir juo disponuojama taupiai ir racionaliai, pagal norminius teisės aktus ir sutartis;

- tikrina ir vertina procedūras, taikomas institucijos valdomo, naudojamo ir disponuojamo turto bei informacijos apsaugai, prireikus patikrina, ar toks turtas egzistuoja;

- tikrina ir įvertina bendrosios informacinių sistemų kontrolės priemonės ir taikomosios informacinių sistemų kontrolės priemonės, atlieka jų testavimą pagal vidaus auditoriaus parengtus šių kontrolės priemonių tikrinimo klausimynus.

Vidaus auditoriai, vidaus audito metu nustatę konkrečius pažeidimus, apie juos nedelsdami žodžiu arba raštu informuoja valstybės kontrolierius.

Valstybės kontrolė yra atskaitinga Lietuvos Respublikos Seimui ir įstatymo nustatyta tvarka jam teikia savo veiklos metines ataskaitas.

Atsižvelgiant į Valstybės kontrolės konstitucinę paskirtį, veiklos specifiką, valstybės kontrolieriui įstatymu suteiktas kompetencijas, įdiegtas ir taikomas vadovavimo procesų rizikos valdymo procedūras, nustatyta, kad realios didelės korupcijos pasireiškimo tikimybės, organizuojant nepriklausomą valstybinį auditą ir vykdant biudžeto politikos kontrolės institucijos funkcijas bei priimant su tuo susijusius sprendimus veiklos srityje „Vadovavimo procesai“, nėra.

2. Pagrindiniai procesai (pagal KPI 6 str. 4 d. 2, 5 ir 6 punktuose nurodytus kriterijus: „Pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas“; „Daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo“ ir „Naudojama valstybės ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija“).

Valstybinis auditas³ ir Europos Sąjungos investicijų auditas. Valstybės kontrolės įstatymas suteikia Valstybės kontrolei įgaliojimus vykdyti kontrolės ir priežiūros funkcijas: įstatymo 4 str. nustatyta, kad vienas iš institucijos pagrindinių uždavinių yra prižiūrėti, ar teisėtai ir efektyviai valdomas ir naudojamas valstybės turtas ir kaip vykdomas valstybės biudžetas. Šio įstatymo 9 str. nurodyta, kad Valstybės kontrolė, įgyvendindama šį uždavinį, audituoja valstybės biudžeto vykdymą, valstybės piniginių išteklių naudojimą, valstybės turto valdymą, naudojimą ir disponavimą juo, Valstybinio socialinio draudimo fondo ir Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetų vykdymą, valstybės biudžeto lėšų, skiriamų savivaldybių biudžetams, naudojimą, audituoja atitinkamas lėšų valdymo institucijas ir paramos gavėjus, kaip naudojamos Lietuvos Respublikoje gautos Europos Sąjungos lėšos ir kaip vykdomos programos, kuriose dalyvauja Lietuva. Įstatymo 9 str. 4 d. konkrečiai įvardyta, kad Valstybės kontrolė Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių, kitų teisės aktų nustatyta tvarka atlieka Lietuvos Respublikoje gaunamos Europos Sąjungos finansinės paramos auditus ir teikia šių auditų dokumentus atitinkamoms institucijoms.

Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad įstatymas Valstybės kontrolei suteikia įgaliojimus vykdyti veiklą, skirtą prižiūrėti (atliekant valstybinius auditus, formuluojant pastebėjimus, teikiant audituojamiems subjektams rekomendacijas, vykdam rekomendacijų įgyvendinimo stebėseną ir kt.), kaip jai nepavaldūs fiziniai ir (ar) juridiniai asmenys (pvz.: valstybinės įstaigos, įmonės, organizacijos, atitinkami valstybės fondai, ES struktūrinės paramos valdymo ir kontrolės sistemos dalyviai, paramos gavėjai ir, kiek tikslinga, kiti su paramos administravimu susiję subjektai ir t. t.) laikosi ES ir nacionalinių teisės aktų reikalavimų valstybės ir fondų biudžetų vykdymo, taip pat ES struktūrinės paramos administravimo ir biudžeto politikos stebėsenos srityse.

Vykdam šias funkcijas, taikoma kelių lygių teisės aktuose (Europos Sąjungos, nacionaliniuose ir institucijos) nustatyta veiklos reglamentavimo, sprendimų teisėtumo užtikrinimo, rezultatų kokybės priežiūros sistema:

- Institucijos funkcijos, aiški veiklos apimtis ir mastas, reikalavimai, keliami atitinkamo tipo valstybinio audito rezultatams (formai, turiniui, imčiai, audituojamam laikotarpiui, audito objektui, procedūrų atlikimo ir rezultatų pateikimo periodiškumui ir kt.), kontrolės ir priežiūros funkcijų vykdymo formos, tvarkos, veiksmai, konkretūs šias funkcijas atliekantys ir sprendimus priimantys

³ Atsižvelgiant į 2017-06-28 valstybinio audito proceso vidaus kokybės audito ataskaitoje Nr. VAS-6-KVS pateiktas išvadas bei rekomendacijas, kurių vėliausias nustatytas įgyvendinimo terminas yra 2018 m. II pusmetis, Valstybinio audito proceso vertinimą dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės riboja praėjusio laikotarpio (2016–2017 m.) vertinimo apimtis.

subjektai ir kt. detaliai nustatyti Valstybės kontrolės įstatyme, Valstybinio audito reikalavimuose, Valstybinių auditų kokybės užtikrinimo vadove, Veiklos, Finansinio ir teisėtumo bei Informacinių technologijų audito vadovuose, parengtuose pagal tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus.

Europos Sąjungos fondų investicijų auditui taikytini reikalavimai, be kita ko, nustatyti ir tiesioginio taikymo ES teisės aktuose bei jų pagrindu priimamuose EK tarnybų metodologiniuose dokumentuose (EK sprendimuose, gairėse, rekomendacijose ir kt.):

– 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programai įgyvendinti sukurtos valdymo ir kontrolės sistemos veikimo sąskaitose pateiktos informacijos bei ataskaitiniais metais Europos Komisijai deklaruotų išlaidų valstybiniam auditui ir 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programai įgyvendinti sukurtos valdymo ir kontrolės sistemos institucijų atitikties jų paskyrimo kriterijams valstybiniam auditui atlikti:

– Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006;

– Komisijos deleguotajame reglamente (ES) Nr. 480/2014, kuriuo papildomas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondui bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondui taikytinos bendrosios nuostatos;

– Komisijos įgyvendinimo reglamente (ES) Nr. 821/2014, kuriuo nustatomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013 nuostatų dėl išsamios programų įnašų pervedimo ir valdymo tvarkos, finansinių priemonių ataskaitų teikimo, veiksmams skirtų informavimo ir komunikacijos priemonių techninių charakteristikų ir duomenų įrašymo ir saugojimo sistemos taikymo taisyklės;

– Komisijos įgyvendinimo reglamente (ES) Nr. 1011/2014, kuriuo nustatomos išsamios Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013 nuostatų dėl tam tikros informacijos teikimo Komisijai modelių įgyvendinimo taisyklės ir išsamios paramos gavėjų ir vadovaujančiųjų institucijų, tvirtinančiųjų institucijų, audito institucijų ir tarpinių institucijų keitimosi informacija taisyklės.

• Institucijos darbuotojų (valstybinį auditą atliekančių Valstybės kontrolės pareigūnų, valstybiniame audite dalyvaujančių valstybės tarnautojų bei darbuotojų, dirbančių pagal darbo

sutartis) statusas, jų teisės, pareigos bei įgaliojimai, atsakomybė, santykiai su audituojamais subjektais bei kitomis institucijomis ir kiti taikomi reikalavimai detalai nustatyti Valstybės kontrolės įstatyme (1995 m. gegužės 30 d. Nr. I-907, nauja redakcija nuo 2002 m. kovo 1 d.).

- Institucijos atliekamo valstybinio audito bendrąsias (veiklos bei finansinio ir teisėtumo audito tikslas, mastas, audito įrodymų pakankamumas ir tinkamumas ir pan.), taip pat specialiąsias Europos Sąjungos fondų investicijų audito (be tiesiogiai taikomų ES teisės aktų) nuostatas (audito darbo organizavimas, rizikų vertinimas, audito parametrų nustatymas, audito programų parengimas, audito darbo dokumentavimas, taikomos valstybinio audito kokybės užtikrinimo priemonės, tarpinių ir galutinių rezultatų pateikimo procesas, rekomendacijų įgyvendinimo stebėseną ir kt.) atitinkamai nustato:

- Valstybinio audito reikalavimai (valstybės kontrolieriaus 2002 m. vasario 21 įsakymas Nr. V-26);
- tarptautiniai aukščiausiųjų audito institucijų standartai, išleisti INTOSAI (aktuali redakcija nuo 2016 m. gruodžio mėn.);
- Tarptautinės buhalterių federacijos Tarptautinių audito ir užtikrinimo standartų valdybos išleisti tarptautiniai audito standartai (*International Federation of Accountants (IFAC)*);
- Finansinio ir teisėtumo audito vadovas (valstybės kontrolieriaus 2005 m. spalio 12 d. įsakymas Nr. V-125);
- Veiklos audito vadovas (valstybės kontrolieriaus 2010 m. kovo 8 d. įsakymas Nr. V-51);
- Informacinių technologijų audito vadovas (valstybės kontrolieriaus 2017 m. birželio 21 d. įsakymas Nr. V-165);
- Valstybinių auditų kokybės užtikrinimo vadovas (valstybės kontrolieriaus 2016 m. kovo 9 d. įsakymas Nr. V-49);
- Tarnybinės etikos kodeksas (valstybės kontrolieriaus 2017 m. balandžio 28 d. įsakymas Nr. V-117);
- 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos audito strategija;
- 2014–2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programos audito institucijos procedūrų vadovas, 2016 m. spalio 27 d. patvirtintas 8-ojo audito departamento Metodikos tarybos (aktualios redakcijos).

Institucijoje taikomas procesas nepalieka galimybės savo nuožiūra parinkti valstybinio audito objektą ir subjektus. Valstybinių auditų mastas nustatomas valstybės kontrolieriaus tvirtinamame metiniame institucijos veiklos plane, kuris apima valstybinio audito programą. Ši programa sudaryta iš įstatymais ir kitais teisės aktais pavestų atlikti valstybinių auditų ir strateginio tyrimo bei veiklos rizikų šalyje vertinimo metu įvardytų valstybinių auditų, joje nurodytos šių auditų sritys, objektai ir apimtys. Siūlymus dėl valstybinio audito programos taip pat teikia patys audito

subjektai ir visuomenės atstovai. Metinio institucijos veiklos plano, įskaitant ir valstybinio audito programą, projektas svarstomas Valstybės kontrolės taryboje, o įvertinus Seimo Audito komiteto pateiktas rekomendacijas, tvirtinamas valstybės kontrolieriaus. Pažymėtina, kad išduodamas pavedimas atlikti tik metinėje valstybinio audito programoje numatytus valstybinius auditus. Pagal Valstybės kontrolės įstatymo 14 str. 5 d., tik Seimas nutarimu gali pavesti Valstybės kontrolei pagal kompetenciją atlikti valstybinį auditą, nenumatytą metiniame veiklos plane. Gavus tokį Seimo pavedimą, metinis veiklos planas koreguojamas.

Pabrėžtina, kad tiesioginio taikymo ES teisės aktai nustato institucijos atliekamų privalomųjų ES struktūrinės paramos (2014–2020 m. laikotarpio) valstybinių auditų sritį, objektą ir subjektus, kurie nacionalinio lygmens teisės aktuose yra tik detalizuojami, o išsamus audituojamo objekto aprašymas bei audito subjektų sąrašas yra tik įtraukiamas (perkeliamas) į atitinkamų metų valstybinio audito programas.

- Institucijos darbuotojams keliami reikalavimai užtikrina jų pakankamą ir objektyvų nepriklausomumą nuo audituojamų subjektų (pastaba: toliau nurodytuose teisės aktuose įtvirtinti reikalavimai iš esmės atitinka Tarptautinės aukščiausiųjų audito institucijų organizacijos (INTOSAI) patvirtintame Etikos kodekse (30-asis TAAIS) ir 1-ajame tarptautiniame kokybės kontrolės standarte keliamus institucinio ir asmeninio nepriklausomumo reikalavimus):

- Valstybiniai auditoriai, pradėdami eiti pareigas, prisiekia Lietuvos Respublikai (Valstybės kontrolės įstatymo 29 str.).

- Kiekvienas Valstybės kontrolės darbuotojas pasirašytinai įsipareigoja laikytis Valstybės kontrolės tarnybinės etikos kodekso (valstybės kontrolieriaus 2017 m. balandžio 28 d. įsakymas Nr. V-117, iki 2017 m. balandžio 28 d. – 2002 m. gegužės 24 d. įsakymas Nr. V-80).

Postūmis išdėstyti Tarnybinės etikos kodeksą nauja redakcija buvo 30-ojo TAAIS „Etikos kodeksas“ patvirtinimas 2016 m. gruodžio mėnesį. Valstybės kontrolė dalyvavo rengiant šį dokumentą, teikė pastabas dėl projekto, į daugumą jų buvo atsižvelgta. Valstybės kontrolės tarnybinės etikos kodeksas taikomas visiems institucijos darbuotojams, stengtasi susieti pagrindines tarnybinės etikos vertybes su institucijos vertybėmis. Nustatyti bendrieji tarnybinės etikos reikalavimai, pagrindinės tarnybinės etikos vertybės ir specialieji reikalavimai Valstybės kontrolės pareigūnams. Akcentuota aukščiausiosios audito institucijos pagalbos darbuotojui svarba, siekiama, kad darbuotojai žinotų, su kuo galima konsultuotis tarnybinės etikos ar viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje klausimais, įtvirtintas ir diegiamas informacijos apie pagrįstus įtarimus dėl kito darbuotojo padarytų kodekso pažeidimų pateikimo valstybės kontrolieriui ar Valstybės kontrolės tarnybinės etikos komisijai mechanizmas.

Tuo pačiu įsakymu patvirtinti Valstybės kontrolės tarnybinės etikos komisijos nuostatai. Išplėstos šios nuolat veikiančios komisijos funkcijos: be informacijos vertinimo ir pažeidimų tyrimo,

akcentuota komisijos prevencinė veikla, rekomendacijų, nuomonių ir išvadų teikimo svarba. Įtvirtinta skaidri ir objektyvi komisijos formavimo tvarka, numatant komisijos narių rotaciją.

Kiekvienais metais organizuojamas Valstybės kontrolės tarnybinės etikos kodekso žinių savanoriškas egzaminas. Klausimai parengiami atsižvelgiant į galimas praktines situacijas.

Darbuotojai nuolat deklaruoja privačius interesus, dėl galimą interesų konfliktą keliančių aplinkybių padalinio vadovai teikia darbuotojams privalomai vykdytinas rekomendacijas.

Nuolat išsamiai analizuojamas ir tikslinamas išankstinių rekomendacijų rengimo ir teikimo darbuotojams procesas, detaliam įvardijant šiame procese dalyvaujančius ir suinteresuotus asmenis, teikiamoms rekomendacijoms fiksuoti ir pateikti panaudojant kompiuterizuotą institucijos dokumentų administravimo sistemą (valstybės kontrolieriaus 2012 m. rugsėjo 11 d. įsakymas Nr. V-212). Valstybės kontrolieriaus 2018 m. vasario 9 d. įsakymu Nr. 66 Valstybės kontrolės darbuotojams nurodyta pagal pavaldumą nedelsiant informuoti valstybės kontrolierių, valstybės kontrolieriaus pavaduotojus ir struktūrinių padalinių vadovus apie planuojamų atlikti ir atliekamų auditų, sprendimų rengimo, svarstymo ar priėmimo procedūros metu galintį kilti viešųjų ir privačių interesų konfliktą ir, atsižvelgiant į gautas išankstines rekomendacijas dėl nusišalinimo, nusišalinti nuo sprendimų rengimo, svarstymo ar priėmimo procedūros raštu pagal pridedamą nusišalinimo formos pavyzdį, o kitais, nenumatytais, atvejais apie nusišalinimą pranešti raštu.

Pažymėtina, kad, siekiant užtikrinti tinkamą darbuotojų privačių interesų deklaravimo procesą, naujai sudarytos Korupcijos prevencijos komisijos darbo reglamente nustatyta, kad komisija, vykdydama jai pavestą korupcijos prevenciją ir kontrolę, ne tik atlieka tyrimus tais atvejais, kai Valstybės kontrolės darbuotojai nevykdo Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybės tarnyboje įstatymo reikalavimų, bet ir preliminarieji vertina iš asmenų gautą informaciją apie Valstybės kontrolės darbuotojų, kaip įtariama, padarytas korupcines veikas, ir teikia valstybės kontrolieriui išvadas.

- Valstybės kontrolės tarnautojai įstatymų nustatyta tvarka privalomai teikia savo ir savo šeimos narių gyventojų turto ir gyventojų pajamų mokesčio deklaracijas (Valstybės kontrolės įstatymo 31 str.).

- Auditą atliekantys auditoriai ir kiti auditą atliekant dalyvaujantys asmenys, išorinę peržiūrą audito metu atliekantis asmuo, prieš pradėdami auditą, deklaruoja savo nešališkumą ir nepriklausomumą nuo audituojamų subjektų (valstybės kontrolieriaus įsakymai: 2005 m. spalio 12 d. Nr. V-125; 2010 m. kovo 8 d. Nr. V-51; 2016 m. kovo 9 d. Nr. V-49).

- Kai atliekant metinį Europos Sąjungos fondų investicijų auditą tam tikroms audito užduotims vykdyti Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka pasitelkiamos kitos audito įmonės, tokios paslaugos teikiamos vadovaujantis tarptautiniais aukščiausiųjų audito institucijų standartais, išleistais INTOSAI (aktuali redakcija nuo 2009-12-15(ISSAI), bei tarptautiniais kokybės kontrolės

standartais ir užtikrinamas paslaugas teikiančių subjektų funkcinis nepriklausomumas nuo paramą administruojančių institucijų ir paramos gavėjų.

- Institucijoje taikoma valstybinių auditų kokybės užtikrinimo sistema, parengta vadovaujantis tarptautiniais audito standartais, tarptautiniais aukščiausiųjų audito institucijų standartais, 1-uoju tarptautiniu kokybės kontrolės standartu ir užsienio šalių aukščiausiųjų audito institucijų gerąja praktika. Kokybės užtikrinimo procedūros ir atitikties ES ir nacionalinių teisės aktų reikalavimams bei taikomiems tarptautiniams audito standartams (ES struktūrinės paramos ir ES fondų investicijų auditų atveju) nuostatos detalčiai apibrėžtos:

- Valstybinių auditų kokybės užtikrinimo vadove (valstybės kontrolieriaus 2016 m. kovo 9 d. įsakymas Nr. V-49);

- 2014–2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programos audito procedūrų vadove, 2016 m. spalio 27 d. patvirtintame 8-ojo audito departamento Metodikos tarybos (aktualios redakcijos);

- Europos Sąjungos fondų investicijų valstybinio audito rezultatų kokybės vertinimą (išorinę peržiūrą), įskaitant ir pačios auditą atliekančios institucijos atitikties ES teisės aktų reikalavimams vertinimą (reikalavimai statusui, nepriklausomumui, personalo profesinei kompetencijai, taikomai metodologijai ir pan.), vadovaujantis atitinkamam laikotarpiui taikomais ES reglamentais bei EK metodologiniais dokumentais, papildomai atlieka:

- ✓ Europos Komisija (dvišalių, daugišalių susitikimų su šalių narių audito institucijomis metu, techninių ir neformalių susitikimų metu, planinių ir neplaninių audito misijų metu);

- ✓ Europos Audito Rūmai (atitinkamų audito misijų metu).

- Neatsiejama valstybinių auditų kokybės dalis yra audito proceso efektyvumas ir auditorių kompetencija. Siekiant tobulėti, nuolat analizuojamas ir vertinamas audito procesas – tam būtina žinoti ir audituojamų subjektų nuomonę apie atliktų auditų naudą, kokybę ir rezultatus. Nuomonę gali pateikti visi audituotų subjektų darbuotojai valstybinio audito kokybės įvertinimo anketoje. Apklausų, kurios vykdomos po kiekvieno audito, duomenimis, auditų kokybė įvertinta 8,6 balo (iš 10), o auditorių etiškas bendravimas ir bendradarbiavimas – 9,5 balo (iš 10).

- Siekiant institucijos veiklos pažangos ir nešališko kompetentingo vertinimo, Valstybės kontrolės prašymu kas penkeri–šešeri metai pažangiausių ES valstybių narių aukščiausiųjų audito institucijų ekspertinio vertinimo grupės atlieka aktualiausių institucijos veiklos procesų išorinį vertinimą (*Peer Review*). 2014 m. tokį išorinį vertinimą atliko patyrę finansinio, atitikties ir veiklos audito auditoriai iš Norvegijos ir Suomijos aukščiausiųjų audito institucijų bei Europos Audito Rūmų. Pagrindinis ekspertinio vertinimo tikslas – nustatyti, kiek Valstybės kontrolės atliekami auditai atitinka tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus (TAAIS), todėl vertinimas apėmė pagrindinius finansinių, atitikties ir veiklos auditų procesus. Taip pat buvo vertinami Valstybės kontrolės ryšiai su Lietuvos Respublikos Seimu. Atlikę vertinimą ekspertai pareiškė, kad Valstybės

kontrolės audito praktika atitinka TAAIS reikalavimus, o bendradarbiaudama su Seimu ji palaiko veiksmingus ryšius. Vertintojai pažymėjo, kad Valstybės kontrolė tinkamai bendrauja su suinteresuotomis šalimis, taiko veiksmingus kokybės kontrolės ir ataskaitų teikimo procesus, auditus atlieka greitai. Vertinimo metu taip pat nustatyta keletas veiklos tobulinimo galimybių: kaip geriau paskirstyti išteklius pagal strateginius prioritetus ir gerinti statistinės atrankos bei peržiūros procedūrą. Tokį išorinį vertinimą planuojama atlikti ir 2019 metais. Ekspertai iš Europos Audito Rūmų, Didžiosios Britanijos ir Lenkijos aukščiausiųjų audito institucijų planuoja įvertinti audito procesą ir institucijos nepriklausomumą.

Valstybės kontrolės įstatymo 17 str. 2 d. nustatyta, kad dėl reikšmingų teisės aktų pažeidimų audituojamuose subjektuose valstybės kontrolierius ar jo pavaduotojai gali priimti administracinį aktą – sprendimą. Įstatymo 18–20 str. nustato tokių sprendimų rūšis, jų apskundimo tvarką bei terminus, pagrindines sprendimų vykdymo kontrolės nuostatas. Sprendimų rengimo, priėmimo ir vykdymo kontrolės tvarka bei sprendimams keliami reikalavimai detalizuoti Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės sprendimų rengimo ir jų vykdymo kontrolės tvarkos apraše, patvirtintame valstybės kontrolieriaus 2016 m. gegužės 19 d. įsakymu Nr. V-93. Pagal šį aprašą sprendimo priėmimą inicijuoja valstybės kontrolierius ar jo pavaduotojas. Sprendimo projektą vizuoja auditą atlikę valstybiniai auditoriai, audito padalinio vadovas ir teisininkas. Valstybės kontrolieriaus pavaduotojas, koordinuojantis ir kontroliuojantis atitinkamo audito departamento veiklą ir atliekamus valstybinius auditus, savo rezoliucija sprendimo projektą perduoda Teisės skyriui, kurio teisininkas ir vedėjas peržiūri ir vizuoja projektą. Sprendimo projektai registruojami, derinami ir vizuojami dokumentų valdymo sistemyje *Kontora*. Sprendimo projekto rengimo procese dalyvaujantiems asmenims keliami reikalavimai vadovautis nepriklausomumo, teisėtumo, protingumo, proporcingumo ir kitais teisės principais. Pažymėtina, kad siekdama audito poveikio Valstybės kontrolė naudoja kitas veiksmingas priemones (įgaliojimus), todėl nuo 2015 m. sprendimai nebepriimami.

Kartu pažymėtina, kad pagal ES ir nacionaliniais teisės aktais nustatytą kompetenciją bei Europos Sąjungos fondų investicijų auditui taikomus reikalavimus, atliekant Europos Sąjungos fondų investicijų valstybinį auditą, galutiniai atitinkamo ataskaitinio laikotarpio valstybinio audito rezultatai teikiami Europos Komisijos vykdomai peržiūrai atlikti ir sprendimams jos vardu ir pagal jai nustatytą kompetenciją priimti. Atsižvelgiant į šią Europos Sąjungos institucijų privalomiesiems Europos Sąjungos fondų investicijų auditams taikomą rezultatų pateikimo ir vertinimo specifiką, atliekant Europos Sąjungos fondų investicijų auditus, sprendimų pagal Valstybės kontrolės įstatymo 17 str. 2 d. neinicijuojama.

Pažymėtina, kad 2018 m. balandžio 24 d. Europos Sąjungos investicijų audito proceso vidaus kokybės audito ataskaitoje Nr. VAS-1-KVS pateikta išvada, kad ES investicijų audito procesas atitinka ISO9001:2015 standarto reikalavimus. Proceso veiklos planuojamos, valdomos, stebėsena ir

vykdymo kontrolė atliekamos vadovaujantis, pabrėžiame, 2014–2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programos audito institucijos procedūrų vadovo, kurį parengė Europos Sąjungos investicijų audito departamentas, metodiniais nurodymais, bet proceso valdytojas neužtikrina, kad proceso veiklas patvirtinantys įrašai Valstybės kontrolės veiklos planavimo ir stebėsenos informacinėje sistemoje ViPSIS suteiktą galimybę institucijos vadovybei stebėti proceso pažangą, t. y. neužtikrinama galimybės stebėti ES investicijų audito dokumentavimą atliekant auditą. Europos Sąjungos investicijų audito proceso valdytojui ir Valstybės kontrolės veiklos planavimo ir stebėsenos informacinės sistemos ViPSIS išteklių valdytojui pateikta rekomendacija – gerinimo pasiūlymas: peržiūrėti 2014–2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programos audito institucijos procedūrų vadovo nuostatas dėl Europos Sąjungos investicijų audito dokumentavimo Valstybės kontrolės veiklos planavimo ir stebėsenos informacinėje sistemoje ir pritaikyti Valstybės kontrolėje taikomą bendrą praktiką – dokumentuoti valstybinius auditus juos atliekant ir kitus projektus. Rekomendacijos įgyvendinimo terminas – 2018 m. rugsėjo 30 diena.

Fiskalinės drausmės priežiūra. Nuo 2015 m. sausio 1 d. įsigaliojus Lietuvos Respublikos fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniam įstatymui, Valstybės kontrolei pavesta atlikti biudžeto politikos kontrolės institucijos funkciją. Ši funkcija įtvirtinta ir Valstybės kontrolės įstatymo 4 str. kaip vienas iš pagrindinių Valstybės kontrolės uždavinių. Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstitucinio įstatymo 2 str. reglamentuota Valstybės kontrolės, kaip biudžeto politikos kontrolės institucijos, atsakomybė už šiame įstatyme nustatytų taisyklių laikymosi ir užduočių vykdymo stebėseną ir nustatyti įgaliojimai rengti, teikti Lietuvos Respublikos Seimui ir įstatymų nustatyta tvarka viešai skelbti šiame įstatyme nustatytas išvadas. Teikiamų išvadų pateikimo terminai nustatyti Valstybės kontrolės įstatymo 9 str. 6 dalyje.

Valstybės kontrolierius, siekdamas įgyvendinti Valstybės kontrolės, kaip biudžeto politikos kontrolės institucijos, funkcijas, 2014 m. gruodžio 19 d. įsakymu Nr. V-244 įsteigė Biudžeto politikos stebėsenos departamentą, patvirtino nuostatus, įsteigė ir patvirtinto šio departamento pareigybes. Departamento nuostatuose detalčiai reglamentuoti jo uždaviniai, funkcijos, teisės ir veiklos organizavimas. Departamentas savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Europos Sąjungos teisės aktais, tarptautinėmis sutartimis, Valstybės kontrolės įstatymu, kitais Lietuvos Respublikos įstatymais bei teisės aktais, departamento nuostatais, valstybės kontrolieriaus įsakymais, Fiskalinės drausmės stebėsenos procedūrų vadovu, parengtu Biudžeto politikos departamento ir paskelbtu Valstybės kontrolės intranete (aktuali redakcija 2018 m. rugpjūčio 31 d.). Pažymėtina ir tai, kad Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstitucinio įstatymo 9 str. įtvirtintas Valstybės kontrolės, kaip biudžeto politikos kontrolės institucijos, nepriklausomumas: kontrolės institucija, jos vadovas ir pavaduotojai, kontrolės institucijos valstybės tarnautojai ir kiti darbuotojai, įgyvendindami įstatymuose nustatytus tikslus ir atlikdami šiame įstatyme nustatytas funkcijas, turi

nepriimti nurodymų iš jokios kitos institucijos ar asmens; valstybės institucijos ir kiti asmenys privalo gerbti kontrolės institucijos nepriklausomumą ir nedaryti įtakos šios institucijos vadovui, jo pavaduotojams, kontrolės institucijos valstybės tarnautojams ir kitiems darbuotojams, kai jie atlieka šiame įstatyme nustatytas pareigas.

Pažymėtina, kad 2017 m. birželis 9 d. fiskalinės drausmės priežiūros proceso vidaus kokybės audito ataskaitoje Nr. VAS-5-KVS pateikta išvada, kad šis procesas iš esmės atitinka ISO9001:2008 standarto reikalavimus, proceso valdytojui pateikta rekomendacija parengti proceso procedūrų vadovą. Rekomendacija įgyvendinta, Fiskalinės drausmės proceso procedūrų vadovas parengtas ir 2018 m. rugpjūčio 31 d. paskelbtas Valstybės kontrolės intranete.

Valstybės kontrolės darbuotojams kai kuriais atvejais, susipažinus su audituojamų paslapčių subjektų įslaptinta informacija, ją tenka panaudoti valstybinio audito dokumentuose. Tokie dokumentai rengiami vadovaujantis valstybinio audito reikalavimais, audito vadovais, užtikrinant audito priežiūrą ir kontrolę bei tokios informacijos apsaugą.

Valstybės kontrolės detalajame įslaptinamos informacijos sąrašė, patvirtintame valstybės kontrolieriaus 2015 m. gegužės 6 d. įsakymu Nr. V-88, ir Paslapčių subjektų įslaptintos informacijos, reikalingos valstybiniam auditui atlikti, naudojimo ir apsaugos tvarkos apraše, patvirtintame valstybės kontrolieriaus 2013 m. gruodžio 18 d. įsakymu Nr. V-208, nustatyta, kad audito dokumentai yra įslaptinami ir išslaptinami remiantis audituojamų subjektų nurodymu. Todėl Valstybės kontrolės pareigūnai neturi teisės savo iniciatyva informaciją įslaptinti ar išslaptinti. Šis aprašas išsamiai reglamentuoja įslaptintos informacijos apsaugą atliekant paslapčių subjektų valstybinį auditą.

Įslaptinta informacija administruojama laikantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 1307 patvirtintų Įslaptintos informacijos administravimo taisyklių reikalavimų. Dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija gali tik tie darbuotojai, kurie struktūrinių padalinių vadovų prašymu yra įtraukti į valstybės kontrolieriaus 2017 m. sausio 23 d. įsakymu Nr. V-28 „Dėl Valstybės kontrolės pareigybių, kurias užimantiems asmenims reikia leidimų dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, sąrašo patvirtinimo“ patvirtintus sąrašus ir tik po to, kai Valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo nustatyta tvarka gauna atitinkamus leidimus ir teisę dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija. Minėti sąrašai, įvertinus audito poreikius, administracinius ar struktūrinius pakeitimus institucijoje, nuolat tikslinami.

Ūkinės ir finansinės veiklos, susijusios su įslaptinta informacija, Valstybės kontrolė nevykdo.

Valstybės kontrolės veiklos sritis „Pagrindiniai procesai“ formaliai atitinka Korupcijos prevencijos įstatymo 6 str. 4 d. 2, 5 ir 6 p. nurodytų kriterijų aprašymus, tačiau Lietuvos Respublikos Konstitucija ir Įstatymu Valstybės kontrolei suteiktų įgaliojimų detalus reglamentavimas, taikomos išorės ir vidaus kontrolės sistemos, jų nuoseklumas bei veiksmingumas leidžia teigti, jog realios didelės korupcijos pasireiškimo tikimybės, atliekant

valstybinį auditą, audito metu naudojant įslaptintą informaciją ir priimant su atliktu valstybiniu auditu susijusius sprendimus, nėra.

3. Palaikomieji procesai (pagal KPI 6 str. 4 d. 5 punkte nurodytą kriterijų „Daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo“).

Reputacijos procesas. Reputacijos proceso tikslas yra užtikrinti Valstybės kontrolės tinkamą bendravimą ir bendradarbiavimą su suinteresuotomis šalimis. Proceso turinio esminiai elementai nustatyti Reputacijos valdymo politikoje. Procesą sudaro du subprocesai: Komunikacijos valdymas (išorinės komunikacijos valdymas, tarptautinės komunikacijos valdymas, vidinės komunikacijos valdymas) ir Bendradarbiavimas su suinteresuotomis šalimis. Reputacijos valdymo procesas susietas su visais VK veiklos procesais. Proceso valdytojas yra Audito plėtros departamento direktoriaus pavaduotojas. Reputacijos valdymo procesą reglamentuoja vidaus administraciniai aktai, Komunikacijos skyriaus ir Audito plėtros departamento Tarptautinių ryšių skyriaus nuostatai bei darbuotojų pareigybių aprašymai, kur išsamiai nurodytos funkcijos, uždaviniai ir atsakomybė, priimamų sprendimų derinimo tvarka. Valstybės kontrolieriaus įsakymais reglamentuota Valstybės kontrolės darbuotojų atranka dėl kvalifikacijos kėlimo užsienyje, kitų sprendimų, susijusių su tarptautine veikla, priėmimas.

Personalo valdymo ir ugdymo procesas įtvirtintas Valstybės tarnybos įstatyme, Darbo kodekse, įstatymo įgyvendinamuosiuose teisės aktuose (Vyriausybės nutarimuose, vidaus reikalų, socialinės apsaugos ir darbo ministrų įsakymuose, Valstybės tarnybos departamento direktoriaus įsakymuose) ir valstybės kontrolieriaus įsakymuose.

Už personalo valdymą ir ugdymą Valstybės kontrolėje atsako Personalo skyrius. Personalas valdomas vadovaujantis šio skyriaus nuostatais, pareigybių aprašymais.

Nuo 2017 m. liepos 1 d. atsisakius audito padalinių regionuose ir optimizavus audito procesą, tuo pačiu padidinus veiklos ir sprendimų priėmimo skaidrumą, buvo parengtas naujas Valstybės kontrolės personalo struktūros modelis, kuriuo siekiama lanksčiau skirstyti išteklius ir taikyti modernius valdymo metodus. Valstybės kontrolieriaus 2018 m. liepos 16 d. įsakymu Nr. V-239 patvirtintas naujas pareigybių sąrašas, 2018 m. liepos 16 d. įsakymu Nr. V-238 – nauja struktūros schema.

Tęsiant struktūros pertvarką buvo peržiūrėtos institucijos vykdomos veiklos, įvertinti joms vykdyti reikalingi ištekliai ir tarptautinių ekspertų teikti siūlymai, todėl valstybės kontrolieriaus 2018 m. vasario 5 d. įsakymu Nr. 62 buvo padidintas audito sričių skaičius viename audito padalinyje.

Vykdamt minėtus valstybės kontrolieriaus sprendimus, atlikta darbuotojų rotacija ir sumažintas vadovų skaičius. 2017 m. vidinės rotacijos galimybe pasinaudojo 136 darbuotojai. Atlikus struktūros pertvarką ir sumažinus didžiausią leistiną pareigybių skaičių, Valstybės kontrolėje dirba 8 proc. mažiau darbuotojų nei 2016 metais. Pertvarka vykdyta etapais ir baigta 2018 metų I ketvirtį.

Šie pokyčiai skatina institucinę brandą ir efektyvų išteklių naudojimą, tuo pačiu mažina korupcijos pasireiškimo tikimybę.

Informacinių technologijų valdymo procesas. Egzistuoja objektyviai pakankama ir nuosekli vidaus kontrolės sistema, užtikrinanti, kad su kompiuterinės ir telekomunikacinės įrangos ir eksploatacinių medžiagų paskirstymu susiję procesai yra skaidrūs ir kontroliuojami ne vieno, o kelių vienas nuo kito nepriklausomų darbuotojų. Šią sistemą apibrėžia valstybės kontrolieriaus 2003 m. rugsėjo 25 d. įsakymas Nr. V-123 „Dėl kompiuterinės įrangos įsigijimo, apskaitos, skyrimo ir išdavimo Valstybės kontrolės tarnautojams ir kitiems darbuotojams ir naudojimosi Valstybės kontrolės kompiuterine ir programine įranga tvarkos patvirtinimo“.

Dokumentų valdymo procesas. Užtikrinta, kad bet kurios formos dokumentai (popieriniai, elektroniniai, vaizdo ir garso ar kiti) valdomi pagal valstybės kontrolieriaus įsakymus, įskaitant dokumentų ir archyvų valdymo reikalavimus, yra prieinami ir tinkami naudoti. Todėl dokumentų valdymas, siekiant efektyvios ir atskaitingos institucijos veiklos, organizuojamas taip, kad būtų palaikomas veiklos tęstinumas, užtikrinama būtina atskaitomybė.

Valstybės kontrolėje nustatyta, kokie dokumentai rengiami kiekvienai atliekamai funkcijai apibrėžti. Tai svarbu, nes dokumentų rengimo procedūros yra aiškiai reglamentuotos darbo reglamentuose, pareigybių aprašymuose ir nuostatuose, kituose valstybės kontrolieriaus įsakymuose, darbuotojų, atsakingų už dokumentų valdymą ar tam tikrus dokumentų valdymo procesus, įgaliojimai bei atsakomybė yra aiškūs.

Jei atliekant tam tikras funkcijas oficialūs dokumentai nėra sudaromi, tikslinga įvertinti galimą tokio sprendimo riziką veiklos įrodymo ar atskaitingumo požiūriu (pvz.: susirašinėjimas su kitomis institucijomis el. paštu, gali būti svarbi informacija neužregistruota ir neišsaugota).

Materialinių išteklių valdymo procesą reglamentuoja vidaus administraciniai aktai. Pažymėtina, kad viešųjų pirkimų srityje egzistuoja objektyviai pakankama ir nuosekli vidaus kontrolės sistema, užtikrinanti, kad su viešųjų pirkimų planavimu, inicijavimu ir organizavimu susiję procesai visiškai atitiks Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimus. Vietiniai teisės aktai detalai įvardija konkrečius subjektus, dalyvaujančius institucijos viešųjų pirkimų planavimo ir vykdymo procesuose, išsamiai ir aiškiai apibrėžia šių subjektų statusą (pvz., subjektus, įgaliotus derinti ir tvirtinti viešojo pirkimo inicijavimo dokumentus, taip pat, priklausomai nuo planuojamos pirkimo vertės, vienasmenį ar kolegialų subjektą, kuris įgaliotas atlikti pirkimo procedūras, ir kt.), jų kompetenciją, teises, pareigas bei atsakomybę inicijuojant ir priimant ar tvirtinant atitinkamus sprendimus. Teisės aktai detalai reglamentuoja pirkimų organizatorių skyrimo ar, atitinkamai, viešųjų pirkimų komisijų sudarymo, sudėties atnaujinimo, narių skyrimo, ekspertų bei specialistų pasitelkimo, sprendimų priėmimo procedūras, komisijos narių ir kitų asmenų atsakomybę už pagal priskirtą kompetenciją priimtus sprendimus, taip pat sudaromų pirkimo sutarčių tipines formas (šablonus).

Sprendimų, susijusių su valstybės turto valdymu, naudojimu ir disponavimu juo, priėmimą išsamiai reglamentuoja vidaus administraciniai aktai. Šiuose aktuose yra nurodyti konkretūs tokius sprendimus galintys priimti asmenys, aiškiai apibrėžta jų kompetencija, vidaus kontrolės procedūros.

Valstybės kontrolėje vidaus dokumentai periodiškai peržiūrimi ir, atsižvelgiant į kintantį teisinį reguliavimą, keičiami arba priimami nauji teisės aktai.

Kadangi Valstybės kontrolės darbuotojų funkcijos, uždaviniai, sprendimų priėmimo tvarka ir atsakomybė yra išsamiai reglamentuoti, užtikrinama darbuotojų veiklos kontrolė, priimti teisės aktai, reglamentuojantys vidaus administravimo, apimančio personalo, informacinių technologijų, informacijos valdymo, finansinių ir materialinių išteklių valdymo, komunikacijos valdymo, tarptautinių ryšių palaikymo ir teisinių konsultacijų valdymą, todėl taikomos išorės ir vidaus kontrolės sistemos leidžia teigti, kad realios didelės korupcijos pasireiškimo tikimybės veiklos srityje „Palaikomieji procesai“ nėra.

IV. IŠVADOS

Valstybės kontrolės, kaip aukščiausiosios valstybinio audito institucijos, veikla apibrėžta Lietuvos Respublikos Konstitucijoje ir Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatyme. Pagal teisinį reguliavimą institucijos veikla suskirstyta į tris sritis:

- *vadovavimo procesai;*
- *pagrindiniai procesai;*
- *palaikomieji procesai.*

Valstybės kontrolės veikla pagal tam tikras sritis iš dalies atitinka KPI 6 str. 4 d. nurodytus kriterijus:

- *pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas;*
- *daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo;*
- *naudojama valstybės ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija.*

Atlikusi tyrimą pagal veiklos sritis ir vertindama pagal nurodytus kriterijus, darbo grupė daro išvadas:

1. Veiklos srityje „Vadovavimo procesai“, organizuojant nepriklausomą valstybinį auditą ir priimant su tuo susijusius sprendimus, įvertinus Valstybės kontrolės konstitucinę paskirtį, veiklos specifiką, valstybės kontrolieriui įstatymu suteiktas kompetencijas, įdiegtas ir taikomas vadovavimo procesų rizikos valdymo procedūras, nustatyta, kad realios didelės korupcijos pasireiškimo tikimybės nėra.

2. Veiklos sritis „Pagrindiniai procesai“ formaliai atitinka KPI 6 str. 4 d. 2, 5 ir 6 p. nurodytų kriterijų aprašymus, tačiau Lietuvos Respublikos Konstitucija ir Įstatymu Valstybės

kontrolei suteiktų įgaliojimų detalus reglamentavimas, taikomos išorės ir vidaus kontrolės sistemos, jų nuoseklumas bei veiksmingumas leidžia teigti, jog realios didelės korupcijos pasireiškimo tikimybės, atliekant valstybinį auditą, vykdant biudžeto politikos kontrolės institucijos funkcijas, audito metu naudojant įslaptintą informaciją ir priimant su atliktu valstybiniu auditu susijusius sprendimus, nėra.

3. Veiklos srityje „Palaikomieji procesai“ dalyvaujančių Valstybės kontrolės darbuotojų funkcijos, uždaviniai, sprendimų priėmimo tvarka ir atsakomybė yra išsamiai reglamentuoti, veikia vidaus kontrolė. Priimti ir taikomi teisės aktai, reglamentuojantys reputacijos, personalo, informacinių technologijų, dokumentų ir materialinių išteklių valdymą, leidžia teigti, kad realios didelės korupcijos pasireiškimo tikimybės šiuose procesuose nėra.

Komisija šiuos vertinimo rezultatus teikia valstybės kontrolieriui susipažinti ir siūlo su jais supažindinti Valstybės kontrolės atstovų sueigą.

Komisijos pirmininkas

Aurimas Miškinis

Komisijos pirmininko pavaduotoja

Albina Radzevičiūtė

Nariai

Mindaugas Valančius

Dmitrij Celov

Laima Vinciūnienė

Antanas Tiškevičius